

LENINGRADSKÁ KONFERENCIA O LENINSKEJ ETAPE MARXISTICKEJ FILOZOFIE

Od 16. do 19. decembra 1969 konala sa v Leningrade vedecká konferencia, ktorá sa zapodievala Leninovým filozofickým dielom a jeho filozofickým vplyvom. Usporiadateľmi konferencie boli: Akadémia vied ZSSR — najmä jej oddelenie pre filozofiu a právo, Filozofický ústav AN ZSSR, vedecká rada pre dejiny spoločenského myslenia v Akadémii vied, ďalej Ministerstvo vysokého a stredného odborného vzdelávania ZSSR a Všeľvážová spoločnosť „Znanije“. Oficiálny názov konferencie znel: „Leninská etapa v rozvoji marxistickej filozofie“ a usporiadali ju k 100. výročiu narodenia V. I. Lenina.

Už z toho vidno, že šlo o veľmi široké podujatie. Svedčí o tom aj počet účastníkov konferencie, ktorý len zo Sovietskeho zväzu (zo všetkých zväzových republík) dosiahol na plenárnych zasadnutiach do 400 ľudí. Okrem toho sa konferencie zúčastnili vedeckí pracovníci z Poľska, Bulharska, Československa, Juhoslávie, NDR, Rumunska, Maďarska, Vietnamu, Korei a Mongolska.

Konferencia v takomto zložení si nedávala za cieľ riešiť úzko špecializované filozofické problémy. Skôr mala byť prehliadkou a určitým zhrnutím pracovných výsledkov dotýkajúcich sa leninizmu vo filozofii a v príbuzných vedách. Okrem toho bola aj akýmsi úvodom k ďalším špeciálnejším podujatiam sovietskych filozofických pracovníkov, ktorých majú pri príležitosti stého výročia narodenia Lenina v pláne neobyčajne veľa. Akiste aj preto — pre tento úvod sa konferencia začala v paláci Smolnom, v sále, v ktorej Lenin vyhlásil začiatok socialistického zriadenia v Rusku, spolu s historicky známymi dekrétmi.

Celkovému poslaniu a cieľu konferencie bol podriadený aj spôsob jej práce. A, pochopiteľne, aj všetky hlavné referáty prednesené v pléne a v sekciách. Účastníci konferencie sa vždy predpoludním schádzali v pléne a popoludní v sekciách. Na plenárnych zasadnutiach predniesli podľa programu svoje referáty F. V. Konstantinov, M. T. Jovčuk, M. B. Mitin, P. V. Kopnin a B. A. Čagin. Prečítali tu tiež referáty Todora Pavlova z Bulharska a B. M. Kedrova. Na týchto zasadnutiach vystúpili aj vedci zahraničných delegácií. Z Československa to bol prof. Jindřich Srovnal, predseda Vedeckého kolégia pre filozofiu a sociológiu ČSAV. Hovoril o problematike subjektívnej a objektívnej dialektiky.

Význam konferencie podčiarkli usporiadatelia aj účasťou popredných predstaviteľov prírodných vied, z ktorých predniesli osobitné referáty akademici Fok, Dubinin a Černigorskij.

V sekciách sa združovali pracovníci príbuzných odborov. Takýchto sekcií bolo na konferencii šesť: I. Problémy dejín leninskej etapy marxistickej filozofie; II. V. I. Lenin a súčasné problémy dialektiky; III. Leninizmus a filozofické problémy súčasnej prírodovedy; IV. V. I. Lenin a súčasné problémy materialistického chápania dejín; V. Problémy spoločenského vedomia a kultúry vo svetle leninizmu a napokon VI. Leninské zásady kritiky buržoáznej filozofie, revizionizmus a súčasnosť. Na čele prvej sekcie bol a diskusiu v nej viedol M. T. Jovčuk; v druhej sekcií bol vedúcim

P. V. Kopnin; v tretej B. M. Kedrov; v štvrtej B. A. Čaign; v piatej B. Ž. Kelle a v šiestej sekcii M. B. Mitin.

Pre doplnenie celkového obrazu konferencie treba dodať, že mala najmä v niektorých referátoch aj výrazné ideologické zafarbenie, spojené so súčasnými diskusiami a polemikami v medzinárodnom revolučnom hnutí. V mnohých referátoch, predovšetkým však v úvodnom referáte M. T. Jovčuka sa ostro kritizovali stanoviská a názory Marcuseho, E. Fischera, R. Garaudiho, ako aj viacerých juhoslovanských filozofov zoskupených okolo časopisu Praxis. Obdobné obsahové zameranie mali aj referáty F. V. Konstantinova, M. B. Mitina a niektoré ďalšie.

Z pracovného hľadiska spočívalo ťažisko konferencie predovšetkým v sekciiach. Tu sa mohlo diskutovať aspoň o niektorých nastolených problémoch. Pričom času na dôkladnejšie diskusie bolo málo. Pracovný program konferencie bol doslova preplnený. Môžeme si to predstaviť zo skutočnosti, že len riadne prihlásených a v programe vytlačených referátov, koreferátov a príspevkov bolo vyše 200. Aj keď ich rozložíme do plenárnych zasadnutí a medzi šesť sekcii, predsa to len bol program na štyri dni viac ako nadmerný.

Prirudzene, že význam takýchto konferencií je aj v tom, že sa po istom čase vedeckí pracovníci z rozličných miest a krajín stretnú. Môžu si prekonzultovať a vymeniť poznatky z bádateľskej práce na rovnakom alebo príbuznom probléme. No aj na takéto stretnutia bolo pomerne málo času. Tento problém (ktorý sa začína čoraz viac vynárať na viacerých medzinárodných konferenciách) spomenuli na záverečnom zasadnutí aj sami usporiadatelia. Bude sa musieť hľadať z neho efektívne východisko.

Na záver prijala konferencia pre bádateľskú prácu v oblasti, ktorej bola venovaná, viaceré odporúčania. Opäť — ako už viac ráz v minulosti — vynoril sa aj návrh na vydávanie medzinárodného filozofického časopisu socialistických krajín. Organizačne sa však táto otázka ani tu predbežne neuzavrela. O viacerých problémoch bude zrejme ešte rokovať konferencia vo Varne, ktorá sa zide na budúci rok a jej hlavným predmetom budú metodologické problémy dejín filozofie, predovšetkým aj dejín vlastnej, marxistickej filozofie: zo širšieho internacionálneho hľadiska, i z hľadiska jej vývinu v jednotlivých krajinách.

Napokon sa treba zmieniť o našej účasti na leningradskej konferencii. Z Československa sme sa na nej zúčastnili štyria: prof. Srovnal a Dr. K. Pomajzl z Prahy, a Dr. A. Kopčok a Dr. J. Uher z Bratislavy. Vyslali nás tam naše filozofické ústavy ČSAV a SAV na pozvanie Filozofického ústavu Akadémie nauk ZSSR.

O referáte prof. Srovnala na plenárnom zasadnutí som sa už zmienil. Okrem neho predniesol aj príspevok v druhej sekcii K otázke o jednote logického a historického v prácach V. I. Lenina. Dr. A. Kopčok predniesol v prvej sekcii príspevok o niektorých špecifických problémoch prenikania leninizmu na Slovensko a Dr. K. Pomajzl vystúpil v štvrtej sekcii s diskusným príspevkom o problematike národnostných vzťahov v marxizme-leninizme.

Československú účasť na leningradskej konferencii zvýraznila aj skutočnosť, že sa konala bezprostredne po dvojstrannom sovietsko-československom filozofickom sympóziu, ktoré bolo bezprostredne predtým (v oveľa užšom pracovnom kruhu a s vymedzenou tematikou) v Moskve. O dobrých a z bádateľského hľadiska vecných výsledkoch tohto sympózia sme počuli nejednu zmienku aj v Leningrade.

Širšie poznatky z konferencie použijú účastníci v prácach našich filozofických ústavov. Okrem toho hodlá vydavateľstvo Epecha v Bratislave pre informáciu československých čitateľov vydať niektoré príspevky z leningradskej konferencie. V edícii Filozofické aktuality. Pričom (už aj s ohľadom na štatút edície, v ktorej sa vydávajú

publikácie s rozsahom nie väčším ako 150—180 strán) chce ju vydavateľstvo tak zostaviť, aby zahŕňala príspevky z centrálnej filozofickej problematiky vo vzťahu k Leninovi a leninizmu, problematiku materialistickej dialektiky a základnej filozofickej otázky, ďalej problematiku Leninovho vzťahu k niektorým otázkam dejín filozofie, potom pohľad na filozofické diskusie v ZSSR v dvadsiatych a tridsiatych rokoch, a — napokon — niektoré otázky filozofickej antropológie, ako ich vidia a riešia sovietski filozofi.

Ján Uher

ZO SYMPÓZIA V MOSKVE

Koncom minulého roku sa stretli desiatí československí filozofi s desiatimi sovietskymi kolegami v Moskve na spoločnom, v poradí už druhom dvojstrannom sympóziu. Toto svoje stretnutie venovali stému výročiu narodenia V. I. Lenina a jeho filozofickému odkazu. Ako upozornil akademik B. M. Kedrov, sám Lenin bol proti tomu, aby sa jubileá pripomínali slávnostnými akadémiami a rečami, ale predovšetkým pozornosťou na to, čo ešte nie je urobené, resp. na to, čo treba urýchlene urobiť. Preto aj účastníci tohto sympózia dali svojmu stretnutiu vyslovene pracovný charakter.

Keďže V. I. Lenin svojím dielom pomohol sformovať 20. storočie ako epochu víťazných proletárskych revolúcií a národne oslobodzovacích protikoloniálnych hnutí, ako epochu postupného rozpadu ucelenej celosvetovej sústavy imperializmu, budovania socialistického spoločenstva v jednotlivých krajinách a zrodu celej sústavy socialistických zriadení — účastníkov sympózia zaujala predovšetkým otázka charakteru Leninom uskutočnenej teoretickej analýzy sociálnej skutočnosti a pomeru triednych síl v nej, pretože Lenin touto svojou analýzou dal progresívnemu a najmä robotníckemu hnutiu takú orientáciu a také praktické návody, ktoré viedli k praktickému riešeniu najpálčivejších vlečúcich sa sociálnych problémov, ktoré neboli schopní riešiť iní marxisti — teoretici robotníckeho hnutia — tie problémy, ktoré svojimi tragickými dôsledkami nelútostného vykorisťovania, hmotného a duchovného zbedačovania a deptania vplývali na život tvorcov základných hodnôt modernej civilizácie 20. storočia. Aj keď pri príprave sympózia i pri voľbe jeho témy *Lenin a dialektika* nebola vopred taktó sformulovaná úloha (určenie zvláštností Leninovej analýzy skutočnosti — aj sama téma a sympóziu dávala aj dala omnoho širšie možnosti pre obsahové zameranie referátov a diskusie), predsa zásluhou niektorých referátov a diskusných príspevkov v priebehu samého sympózia formovala sa táto úloha ako jedna z najzávažnejších úloh nielen tohto sympózia, ale aj našej súčasnosti. Hlbšia analýza Leninovho spôsobu analytického myslenia, či jeho dialektiky a logiky, z ktorej sa zrodili Leninove teórie o potrebe nového typu proletárskej strany, novej formulácie jej programu a taktiky alebo jeho teórie o možnosti premeny buržoáznej revolúcie na revolúciu buržoázno-demokratickú a ďalej na socialistickú revolúciu, ďalej jeho teória imperializmu ako nového štádia vo vývoji kapitalizmu a napokon aj jeho teória o možnostiach víťazstva proletárskej revolúcie a vybudovania socializmu najprv v jednej krajine, mohla by totiž napomôcť tvorivejšie a efektívnejšie riešiť i tie sociálno-politické problémy, ktoré z obdobia Leninovho života dosiaľ trvajú, len nabrali novšie formy, ako aj tie, ktoré odvtedy vznikli a nadobúdajú podoby hroziacej katastrofy.